

Epibreren

Andries de Man

Simon Carmiggelt

Op zoek naar informatie over de *Starfighter rekenschijf* [1] kwam ik op een wel heel onverwachte bron uit: een Kronkel van Simon Carmiggelt [2]. In dit stukje beschrijft Carmiggelt een rekenschijf “voor de vliegerij ... om de startlengte te bepalen ten opzichte van gewicht, vliegveldhoogte en temperatuur, de gemiddelde kosten per nautische mijl en nog wat van die kleinheden”.

De schijf werd gemaakt door “een Nederlandse industrie, die apparaten produceert voor de vliegerij” en werd *Twin Turbo Fan Performance and Cost Epibrator* genoemd. Deze naam veraste Simon, omdat hij vijftien jaar eerder een Kronkel had gewijd aan het woord *epibreren*.

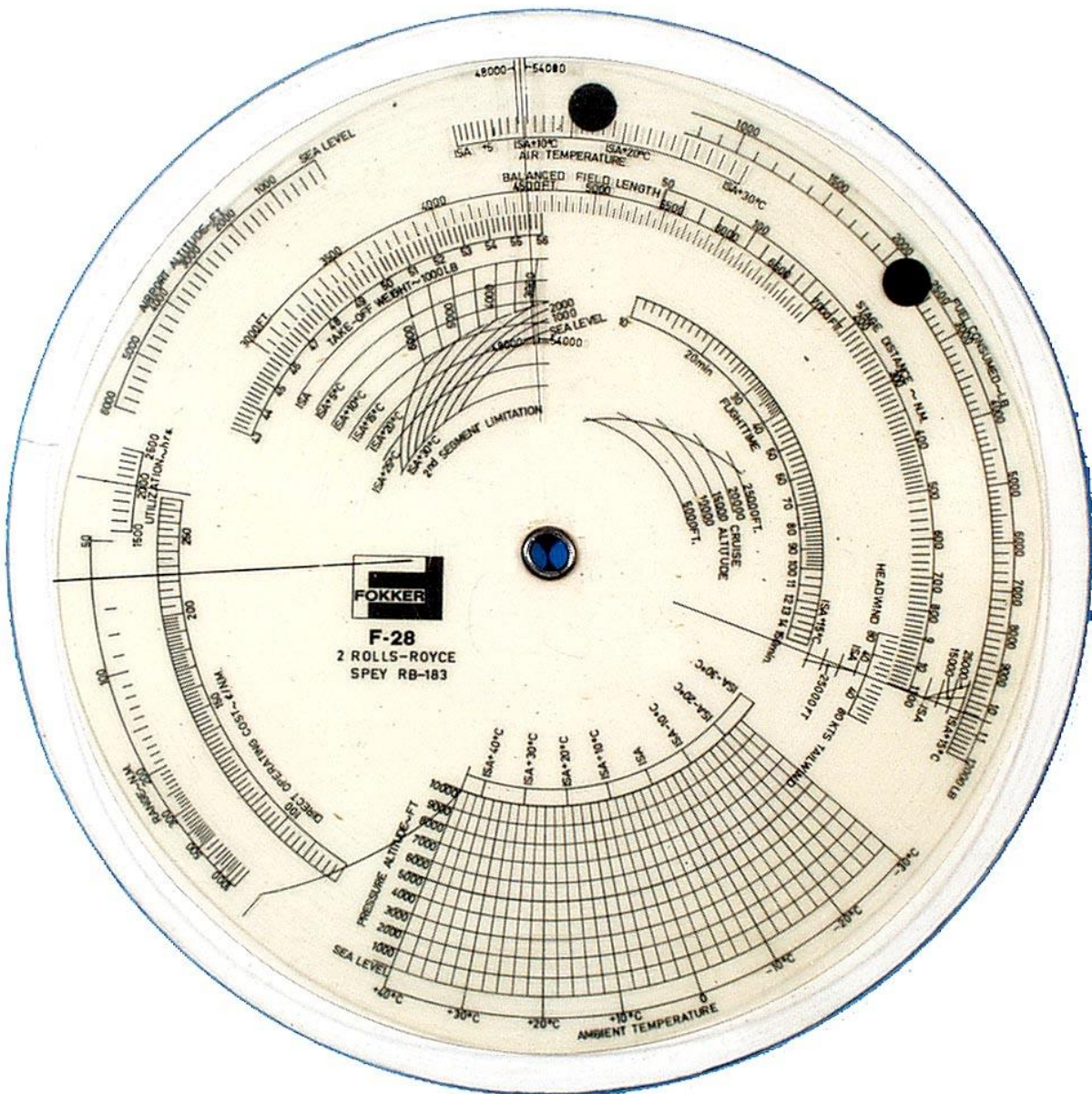

Fig. 1. Fokker F-28 / 2 Rolls-Royce Spey RB-183 rekenschijf [8].

Hij was dat woord tegengekomen toen hij ergens in een kantoor iets moest ophalen en te horen kreeg: “Het is bijna klaar meneer. Als u over een dag of negen terugkomt kunt u het krijgen. Het moet alleen nog even *geëpibreerd* worden”. Toen hij vroeg wat *epibreren* betekent kreeg hij een uitgebreid antwoord dat u het beste in de originele Kronkel [2] kunt nalezen.

Genootschap Onze Taal

Het woord *epibreren* is in het Taalloket van het Genootschap Onze Taal [3] opgenomen met de volgende betekenis: “net doen alsof je iets heel belangrijks doet of gaat doen, terwijl je eigenlijk niets (nuttigs) uitvoert of zult uitvoeren”.

In zijn Kronkel geeft Carmiggelt de nieuwe betekenis: “werken met een in de vliegerij internationaal bekende rekenschijf”. Die nieuwe betekenis behelst een nuttige activiteit en is dus in zekere zin tegengesteld aan de eerste.

Ik heb het Genootschap Onze Taal gevraagd deze betekenis (ook) in hun Taalloket op te nemen, maar heb daarop een negatief bericht [4] gekregen binnen twee dagen, dus blijkbaar hoefde men voor dat antwoord niet te *epibreren*.

Epibriste

Vijf jaar later kwam Carmiggelt nog een keer terug op het woord [5], waarin hij recente voorbeelden van het dagelijkse gebruik gaf, waaronder een advertentie voor de vacature van *epibriste* in de banketfabriek Nobo te Ede [6]. Hij onthulde ook de *echte* oorsprong van het woord (al weet je dat bij Carmiggelt nooit). Het woord leeft nog sterk onder taalkundigen, kantoorlui en zelfs politici [7].

En de Epibrator?

Rest nog de vraag: wie heeft de *Twin Turbo Fan Performance and Cost Epibrator* gemaakt, en voor welk vliegtuig?

In Herman's Catalogus is een rekenschijf opgenomen voor een Fokker F28. Zie figuur 1. De Fokker F28 was voorzien van twee Rolls-Royce Spey RB-183 turbofan-motoren. Deze motoren zijn geïntroduceerd [9] in 1964, dus erg dicht bij de publicatiedatum van de Kronkel. De Fokker F28 Fellowship is aangekondigd in 1962 en vloog voor het eerst in 1967 [10]. De schalen van de schijf voldoen aan de beschrijving van Carmiggelt, maar Herman's Catalogus vermeldt nergens het woord *Epibrator*.

[1] MIR91, december 2023, p.31

[2] “Carrière”, Het Parool, 18 april 1964, p.3

<https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ABCDDD:010836691:mpeg21:p003>

[3] Genootschap Onze Taal, “Wat betekent het werkwoord *epibreren*?”

<https://onzetaal.nl/taalloket/epibreren> geraadpleegd op 16 december 2023

[4] e-mail-wisseling Taaladviesdienst Onze Taal, 16 en 18 december 2023

[5] “De Vader”, Het Parool, 25 mei 1969, p.3

<https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ABCDDD:010936123:mpeg21:p003>

[6] “'s Werelds eerste *epibriste*”, Het Parool, 3 april 1968, p.13

<https://resolver.kb.nl/resolve?urn=ABCDDD:010833702:mpeg21:a0343>

[7] Huib Boogert, “Het penariepitje: vrolijkheid en frustratie over het Nederlands”, 2005

<https://archive.org/details/hetpenariepitjev0000boog/page/46/mode/2up>

[8] Fokker F 28 disk, Herman's Slide Rule Catalog Lite Nr.1221

<http://www.rekeninstrumenten.nl/pages%20and%20pictures/12211.jpg>

[9] Wikipedia, "Rolls-Royce Spey",

https://en.wikipedia.org/wiki/Rolls-Royce_Spey geraadpleegd op 18 mei 2024

[10] Wikipedia, "Fokker F28 Fellowship",

https://en.wikipedia.org/wiki/Fokker_F28_Fellowship geraadpleegd op 18 mei 2024